

УДК 338.24

Краузе О.І., Сташок І.І.

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Krause O., Stashok I.

SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS AS AN INSTRUMENT FOR BUILDING COMPETITIVE POTENTIAL

Необхідність формування соціальної відповідальності бізнесу виникла ще у 1970-х роках у США та Великобританії внаслідок загострення уваги громадськості до іміджу компаній.

На сучасному етапі розвитку соціальна відповідальність бізнесу передбачає дотримання компаніями норм, принципів та звичаїв ведення бізнесу, забезпечення прозорості та етичності поведінки, виконання юридично обумовлених зобов'язань, врахування інтересів стейкхолдерів.

Соціальна відповідальність бізнесу повинна орієнтуватися на такі аспекти: менеджмент, трудові відносини, добросовісні ділові практики, права людини, довкілля та в загальному соціально-економічний розвиток суспільства [1].

До базових принципів соціальної відповідальності бізнесу належать: систематична підзвітність та прозорість; дотримання етичних норм та звичаїв ведення бізнесу; повага до суспільства в цілому, а також до бізнес-партнерів та клієнтів; дотримання норм міжнародного права; відповідальне ставлення до потреб найманих працівників.

Норми та принципи формування соціальної відповідальності бізнесу закріплено Міжнародним стандартом ISO 26000:2010 Міжнародної організації зі стандартизації.

Відповідно до офіційного сайту Представництва ООН в Україні, «бізнес відіграє ключову роль у досягненні цілей сталого розвитку. Бізнес-рішення і технології мають вирішальне значення для подолання бідності, забезпечення охорони здоров'я, освіти, боротьби зі зміною клімату і погіршенням стану навколишнього середовища. Цілі сталого розвитку є корисними для бізнесу, для розширення ринку, об'єднання зацікавлених сторін, стабілізації ринків і сприяння прозорості фінансових систем» [2].

Директивою 2014/95/EU закріплено вимоги до великих компаній щодо розкриття нефінансової звітності, в якій має бути відображено в якій спосіб компанії розв'язують соціальні і екологічні питання в процесі своєї діяльності. Вимоги до нефінансової звітності оприлюднено Європейською комісією у 2017 р., відповідно до яких, з 2018 р. компанії зобов'язані у річних звітах відображати не фінансові показники, при цьому компанії мають можливість самостійно обирати яких рекомендацій дотримуватись – національних, ЄС чи міжнародних [3, с. 18].

В світовій практиці прийнято розрізняти декілька моделей соціальної відповідальності:

– європейська – північні країни Європейського континенту – стандарти регламентовано законодавством, державний контроль;

– британська – Великобританія та країни Центральної Європи – державне фінансування проектів та популяризації ідей соціальної відповідальності бізнесу;

– американська – США, країни Латинської Америки та деякі країни Африки – державне втручання зведено до мінімуму, проявляється у формі податкових пільг, некомерційні проекти соціальної відповідальності бізнесу фінансуються через корпоративні фонди;

– азійська – Японія, Південна Корея – державне регулювання процесів соціальної відповідальності бізнесу, соціальні зобов'язання щодо працівників практично повністю виконує бізнес;

– африканська – найбільш бідні країни світу – орієнтована на інтереси місцевих громад (охорона здоров'я, боротьба з голодом та епідеміями, забезпечення питною водою, запобігання експлуатації дитячої праці) [4].

Основні етапи запровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні:

– початок 2000-х років – завдяки зусиллям організацій громадського сектору, вищих закладів освіти та ділових видань організовано цикл навчання та публічних заходів;

– 2008 р. – в Києві на громадських засадах створено експертну організацію «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності», основною метою якої визначено впровадження соціальної відповідальності бізнесу з метою забезпечення якісних та системних змін;

– 2010-11 рр. – розроблення концепції національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу [4].

На сучасному етапі розвитку, ускладненого тривалою пандемією COVID-19 та руйнівними наслідками повномасштабного російського вторгнення, соціальна діяльність національних та міжнародних компаній в Україні орієнтована на реалізацію цілей сталого розвитку та гуманітарних цінностей. Соціальна відповідальність орієнтується на реалізацію щонайменше трьох принципів: «здоров'я та добробут», «ні бідності», «світ без голоду».

Основними соціальними пріоритетами бізнесу на час війни стало: надання їжі (продуктових наборів), питної води та іншої гуманітарної допомоги; допомога внутрішньо переміщеним особам та біженцям – забезпечення евакуації цивільного населення, тимчасове розміщення, допомога у перетині кордону та інформаційна підтримка біженців за кордоном; забезпечення генераторами та паливом; оснащення бомбосховищ; забезпечення медикаментами, перев'язочними матеріалами та медичним обладнанням; створення центрів у прикордонних зонах, орієнтованих на підтримку жінок і дітей; допомога ЗСУ; допомога в лікуванні та реабілітації.

Соціальна відповідальність бізнесу як національних, так і міжнародних компаній, що згуртувався на тлі війни, є прикладом для всього корпоративного світу в прихильності до гуманітарних цінностей та реалізації цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. ISO 26000:2010(en) Guidance on social responsibility. ISO: URL: [https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std: iso:26000:ed-1:v1:en](https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en)

2. Tsili staloho rozvytku i biznes. Predstavnytstvo OON v Ukraini: ofitsiyni sait. URL: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-business>

3. Кицюк І.В. Корпоративна соціальна відповідальність та конкурентні переваги бізнесу в глобальному економічному середовищі. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. №2 (113). С. 15-20.

4. Біла С. О. Соціальна відповідальність бізнесу. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua>

5. Бойко О. Соціальна відповідальність бізнесу у період воєнного стану. Європейська Бізнес Асоціація (25.03.2022). URL: <https://eba.com.ua/sotsialna-vidpovidalnist-biznesu-u-period-voyennogo-stanu/>